

2026 | 2027.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

5–8. РАЗРЕДА

ВУЛКАН
ЗНАЊЕ

ЗА НАЈБОЉЕ ОБРАЗОВАЊЕ

Учење, знање, моћ.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

5–8. РАЗРЕДА

Уџбеници Ликовне културе *Вулкан знања* од 5. до 8. разреда својим садржајем и принципима на којима су засновани мотивишу ученике на креативност и стваралаштво. Користећи уџбеник, ученици су подстакнути да уче, опажају и закључују о свету око себе.

Циљ ауторке био је да пружи идеје наставницима за различите технике и методе рада у настави овог предмета. Реализовањем пројеката кроз тематско-проблемски приступ, ученици развијају креативно и стваралачко мишљење и естетичку компетенцију.

Бројни примери, илустрације и пажљиво одабрани садржаји изграђују код ученика позитиван однос према културној баштини и свог и других народа.

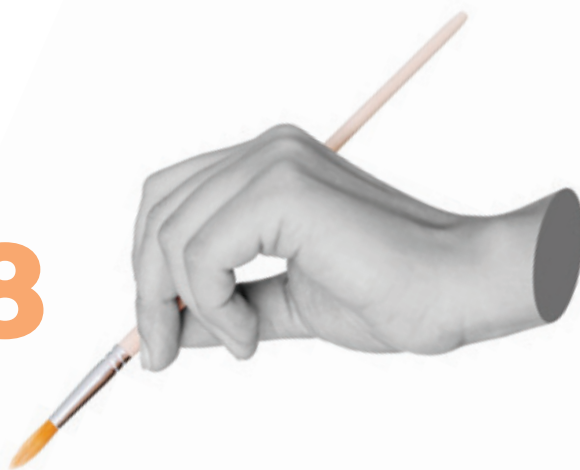

ЛИК

ЛИКОВНА КУЛТУРА 8

Ауторка: Катарина Трифуновић

- Уџбеник **Ликовне културе 8** негује визуелну писменост, развија маштовитост и критичко мишљење.
- Успешно повезује свакодневни живот са конкретним образовним циљевима, што представља основ за стицање знања.
- Ученици се оспособљавају да **анализирају уметничко дело** уз подстицање да стварају **сопствена уметничка и визуелна дела**.
- Уџбеник садржи **креативне задатке** који омогућавају ученицима да самостално откривају ликовне проблеме на одабраним уметничким делима.
- Једна од вредности овог уџбеника је рубрика **Истражи занимања**. Како је ово завршни разред и ученици се сусрећу са питањем избора средње школе, ауторка је желела да на овај начин ученике упозна са различитим уметничким занатима и професијама које имају прилику да уче у различитим уметничким школама.

Активирамо предзнање ученика

На почетку сваке теме и на почетку лекције дата су **мотивациона питања и задаци** посредством којих се ученици подсећају раније стечених знања или се упућују на садржај који ће обрађивати.

2.8 ПРИМЕНА ПРИНЦИПА КОМПОНОВАЊА

Присети се који принципи компоновања у ликовном стваралаштву постоје. Које од њих најчешће користиш у свом раду? С којим намером?

Објасни која је улога сваког појединачног елемента у следећим примерима. На који начин промена неког од њих утиче на склад целине или крајњи резултат неког рада?

Опиши у каквом односу стоје скулптура и простор. Да ли је међу њима остварено јединство или није? Објасни.

Шон Скапи, *Роскошно узвишање*, 2019.

Где све уочаваш грађацију? Шта се на грађевини посебно истиче? Због чега?

Роже-Анри Екстер, Јосиф Најман, Француска амбасада у Београду, 1933.

Шта је и на који начин истакао уметник како би скренуо пажњу на еколошке проблеме?

Вили Вертимер, *Осим јанеџа*, 2015.

Који елементи на фотографији одређују начин посматрања тока реке? Какав ритам приказује овај пример?

ПРИМЕНА ПРИНЦИПА КОМПОНОВАЊА

ВАН ОКВИРА

Потражи на интернету снимак из архиве Југословенске кинотеке који приказује како је у Београду 1930. изгледао слет – манифестација која је укључивала „Соколи“ из свих словенских земаља. „Соколи“ су били удружени око идеје јачања националног идентитета и културе неговањем гимнастике, атлетике и других спортова. Опиши како је изгледала кореографија одиграна на слетишту – посебно пројектованом стадиону за слет на ком су присуствовали краљ Александар и краљица Марија. Које принципе компоновања си препознао/ла у кореографији?

Примена принципа компоновања важна је и на филму. У намери да усмери пажњу и изазове емоције код посматрача, режисер одређује величину објеката у зависности од њиховог значаја унутар сваког кадра, тј. дела филма у ком се без икаквих преница прати радња. С тим циљем користи различите **филмске планове**, којима се означава удаљеност објекта проматрања у кадру од тачке проматрања. Исти планови се користе и у фотографији, која је основ филма.

Далеки план:

- растојање камере од објекта снимања је више од 200 м;
- обухваћен читав простор (трг, град);
- обично се користи за увод.

Општи план:

- удаљеност камере од објекта снимања је око 30 м;
- упознаје посматрача с простором у ком се одвија радња.

Средњи план:

- приказује људску фигуру у целисти;
- преноси нагласак с простора на главног јунака.

Крупни план:

- приказује главу и фигуру до рамена;
- наглашава људско лице.

Детаљ:

- приказује део неког предмета, објекта, облика и слично.

На примерима из различитих филмова објасни како удаљеност сниманог објекта од камере утиче на доживљај гледаоца.

Истражујемо

Активности које су предложене у уџбенику подстичу ученике на активно учење, било да се позивају на истраживање или посматрање околине.

ДНЕВНИК ПОСМАТРАЊА

Објасни како је остварено јединство у следећим делима.

Алберто Бауман, *Ниселте* 20. век, 1980.

Сава Шумановић, *Тријумф берковице*, 1942.

УПОЗНАЈЕМО ДРУГЕ КУЛТУРЕ

У каквом односу стоје два различита крака рачвастог дрвета? Упореди га с дискусијом о две супротстављене стране. На који начин се може успоставити јединство међу саговорницима? Да ли је нужно да мисле исто или није? Објасни.

Edgar Heap of Birds, *Точак*, 1997–2005.

Рачвасто дрво је симбол који се среће код већине индијанских племена из прерија на северу Америке. Аутор Точка припада индијанском племену Арапахо. Ово његово дело налази се испред улаза у северну зграду Музеја уметности у Денверу. Иако рачвасто дрво може указивати на поделу и раскол, ови амерички староседеоци не виде супротстављене стране попут добра и зла као потпуно одвојене, него као два аспекта који чине једину целину. Они верују да је свако од нас одраз у оном другом, наше огледало, као што се једна грана рачвастог дрвета огледа у другој грани.

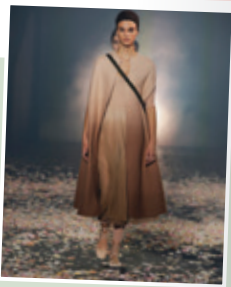
ИСТРАЖИ ЗАНИМАЊА

Ко се бави кретањем и израдом одевних предмета? Објасни какав је ефекат постигнут применом грађације у следећем примеру. У којим професионалним областима се може применити грађација? На који начин?

Грађацију можемо применити у многим областима живота, од компоновања унутрашњег и спољашњег простора до осмишљавања изгледа текстила. Изглед текстилних материјала осмишљавају дизајнери текстилних материјала и техничари дизајна текстила. Они воде рачуна о њиховој врсти, технологији израде, боји, диму, текстури и др., увек имајући на уму намену. Морају познавати различите технике – ткање, сликање на текстилу, штампање текстила и тако даље.

ДНЕВНИК ПОСМАТРАЊА

Пронађи на интернету радове Марка Содана (Marco Sodano) из серије *Легио Мастерс (Lego Masters)*. Обрати пажњу на то како је приказао грађацију у неким од речек-дела светске уметности. Ако под плагијатом подразумевамо присвајање туђег ауторског дела, да ли се његов рад може сматрати оригиналним уметничким делом? Објасни.

Истражи занимања – ученици могу истражити уметничке занате и професије.

ИСТРАЖИ ЗАНИМАЊА

Изабери неколико хемијских елемената и поређај их према броју протона у језгру атома (од најмањег до највећег). Шта показују боје позадине на којима се у Периодном систему елемената налазе? Прикажи температура на палиру из блока како се мења количина светлости у тону једне од тих боја, тј. прикажи нелу Валерску грађацију.

ИСТРАЖИ ЗАНИМАЊА

Ко се бави кретањем и израдом одевних предмета? Објасни какав је ефекат постигнут применом грађације у следећем примеру. У којим професионалним областима се може применити грађација? На који начин?

Грађацију можемо применити у многим областима живота, од компоновања унутрашњег и спољашњег простора до осмишљавања изгледа текстила. Изглед текстилних материјала осмишљавају дизајнери текстилних материјала и техничари дизајна текстила. Они воде рачуна о њиховој врсти, технологији израде, боји, диму, текстури и др., увек имајући на уму намену. Морају познавати различите технике – ткање, сликање на текстилу, штампање текстила и тако даље.

ДНЕВНИК ПОСМАТРАЊА

Пронађи на интернету радове Марка Содана (Marco Sodano) из серије *Легио Мастерс (Lego Masters)*. Обрати пажњу на то како је приказао грађацију у неким од речек-дела светске уметности. Ако под плагијатом подразумевамо присвајање туђег ауторског дела, да ли се његов рад може сматрати оригиналним уметничким делом? Објасни.

ПРИМЕНА ПРИНЦИПА КОМПОНОВАЊА

ВАН ОКВИРА

Изабери неколико хемијских елемената и поређај их према броју протона у језгру атома (од најмањег до највећег). Шта показују боје позадине на којима се у Периодном систему елемената налазе? Прикажи температура на палиру из блока како се мења количина светлости у тону једне од тих боја, тј. прикажи нелу Валерску грађацију.

ИСТРАЖИ ЗАНИМАЊА

Ко се бави кретањем и израдом одевних предмета? Објасни какав је ефекат постигнут применом грађације у следећем примеру. У којим професионалним областима се може применити грађација? На који начин?

Грађацију можемо применити у многим областима живота, од компоновања унутрашњег и спољашњег простора до осмишљавања изгледа текстила. Изглед текстилних материјала осмишљавају дизајнери текстилних материјала и техничари дизајна текстила. Они воде рачуна о њиховој врсти, технологији израде, боји, диму, текстури и др., увек имајући на уму намену. Морају познавати различите технике – ткање, сликање на текстилу, штампање текстила и тако даље.

ДНЕВНИК ПОСМАТРАЊА

Пронађи на интернету радове Марка Содана (Marco Sodano) из серије *Легио Мастерс (Lego Masters)*. Обрати пажњу на то како је приказао грађацију у неким од речек-дела светске уметности. Ако под плагијатом подразумевамо присвајање туђег ауторског дела, да ли се његов рад може сматрати оригиналним уметничким делом? Објасни.

У **Дневнику посматрања** налазе се задаци помоћу којих ће ученици „изоштри” своја чула за критичко посматрање уметничких дела.

Подели слику на девет једнаких делова повлачењем две хоризонталне и две вертикалне линије. На добијеној мрежи означи фокалну тачку. Где се налази у односу на центар композиције?

Јоханес Вермер, *Слушалац слова*, 1656–1657.

Ради истцања одређеног дела композиције, у горњем примеру, уметник је применио правило трећине. Како би утврдио положај доминанте на слици, поделио ју је на девет једнаких делова повлачењем две хоризонталне и две вертикалне линије. Оно што је желео да истакне сместио је на месту где се линије секу. На тај начин композицију је учинио занимљивијом.

Која је разлика између засићеног и презасићеног раствора? Наведи неке презасићене растворе и објасни како настају. Како можемо повећати растворљивост већине чврстих супстанци? Објасни да ли сликарска боја треба да буде незасићена, засићена или презасићена. Упореди како се мења интензитет боје у зависности од врсте раствора.

40

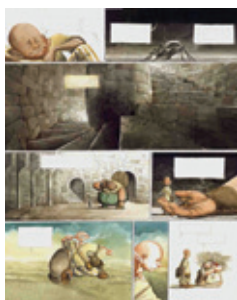
Док посматрају примере уметничких слика у уџбенику, ученици их анализирају и одговарају на питања у вези са њима.

Објашњавамо

Градиво у уџбенику изложено је поступно и прегледно, језиком који је прилагођен узрасту ученика.

Јасан и концизан стил и разумљив језик омогућавају ученицима да ефикасно усвоје нове појмове и лако схвате све обрађене појаве и процесе.

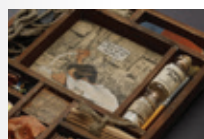
У којој се врсти уметничког израза примењује монтажни поступак који наликује филму? Које планове препознајемо у следећем примеру? Шта, поред слика, улази у композицију појединих сликача омеђених оквири?

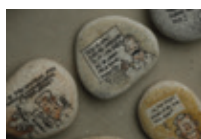
Александар Гајић, *Мамин Порквин*, 2005.

У стрипу се радња приказује низањем кадрова – кључних сцена између којих недостаје приказ сваког тренутка радње. Елементи унутар кадрова распоређују се применом монтажних поступака који наликују филму (нпр. одређивање близине објекта према оку посматрача и угла под којим његово око гледа у приказ). Поред слике, стрипови често садрже и текст.

Које принципе компоновања је применио ствараца стрипа у следећем примеру? Упореди га са традиционалним стриповима (нпр. подлога, начин на који се читају/посматрају). Како је уметник остварио јединство текста и слике? Размисли у ком облику би волео/ла да прочиташ свој омиљени стрип.

Александар Гајић, *Стрип амбалана*, 2014.

Александар Гајић, *Комени стрип*, 2011.

64

ПРИМЕНА ПРИНЦИПА КОМПОНОВАЊА

О УМЕТНИКУ

Опиши скулптуру, њен утицај на доживљај простора где је изложена и однос с посматрачима.

Роналд Мјуек (1958) је аустралијски уметник немачког порекла који живи и ради у Великој Британији. Пре него што је почео да се бави вајарством и израдом скулптура које изгледају као верне копије стварности, првобитно је играчке. У својим радовима представља људску фигуру, некада увећану посматрача. Скулптура Дечак доприноси његовој уверљивој познатој под називом хиперреализам. Овај уметнички правец у савременом уметничком свету краја 20. века. Карактеришу га крајње различити мотиви, чиме се

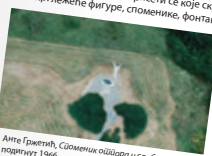
ДНЕВНИК ПОСМАТРАЊА

Због чега се уметник одлучио да унутар композиције све елементе и делове рад третира готово једнако? Размисли о томе како би изгледао изглед твора у две варијанте – са доминантом и без ње. У другом случају волео/ла да посматрачима, које питај пара из кључних

1.1 ПРОСТОР И ПЕРСПЕКТИВА

Нацртај степениште онако како га видиш док стојиш на његовом врху. Потом исто степениште прикажи посматрајући га одозго, из подножја. Упореди цртеже. Опиши простор у ком се налази *Соменик ошљора и слоборе*. Који од примера у горњем реду приказује оно што би у стварности могла да види птица, а који одговара ономе што би могла да види жаба? Присети се које скулптуре на отвореном простору си још видео/ла (нпр. лежаче фигуре, споменике, фонтане).

Анте Гретић, *Соменик ошљора и слоборе*, порцелан 1966.

Анте Гретић, *Соменик ошљора и слоборе*, детаљ.

Винсент ван Гог, *Ситнаја соба*, 1888.

Простор је све оно што нас окружује. Унутар њега налазе се облици које је створила природа, али и објекти које је направио човек. Неки уметници (архитекте, вајари) обликују тродимензионалне објекте (зграде, скулптуре) који имају ширину, висину и дужину (сликарско платно). Тада користе перспективу како би створили илузију треће димензије на дводимензионалној подлози на којој раде.

Перспектива (лат. *perspicere* – посматрати, видети, разабрати) означава стварање илузије дубине простора на дводимензионалној подлози (слика, цртеж). Под перспективом такође подразумевамо и начин посматрања реалног простора.

10

Велики број фотографија и илустрација олакшава презентацију и усвајање нових садржаја.

О УМЕТНИКУ

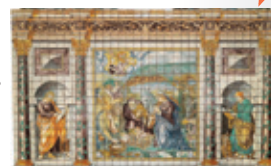
Александар Гајић (1974) аутор је стрипова, илустратор и аниматор рођен у Београду. Познат је по свом графичком роману *Техноид* који је касније преточен у анимирани филм, као и по бројним илустрацијама које је урадио за *Политику* и *Београд*. Важи за једног од најбољих стваралачких обухвата експериментални рад у области стрипа, где се поиграва с традиционалним разумевањем онога шта стрип као уметнички медиј јесте. О композицији стрипа промишља на нов начин, сређујући садржај с облицима који му служе као подлога (нпр. камен). Његови стрипови из ове серије су тродимензионални, па се као такви грађевине са скулптуром, аsemblажом и инсталацијом.

НЕПОЗНАТА РЕЧ

Графички роман – обједињује текст и слике (тзв. цртани роман), приказује целивиту причу од почетка до краја у једној књизи, а не причу која се објављује периодично.

УПОЗНАЈЕМО ДРУГЕ КУЛТУРЕ

На основу чега можеш утврдити однос величина у следећој композицији? Уочи мотив на фризузицијом понављањем настаје правилан ритам. Који од следећих мотива би се могао наћи на арабесци?

Маршал де Матос, *Deo Onipotenti Hauei Focis og Juvencis*, 1580.

Азулеј је португалска реч за гласиране керамике плочице које се у Лисабону користе као саставни део архитектуре од друге половине 16. века. Ова врста декорације може се видети како на спољашњим и унутрашњим зидовима различитих грађевина (нпр. цркава, школа, ресторана, железничких станица), тако и на њиховим подовима и плафонима. Осим украсне функције, азулеј је имао улогу и у одржавању температуре у кућама, а многи од њих представљају записе важних историјских догађаја. Настао је под утицајем исламске уметности. За разлику од арабеске, осмишљавање азулеја не подразумева забрану представљања људских фигура.

НЕПОЗНАТА РЕЧ

Гласирано – термин се односи на површине прекривене гласираном, која може бити мат и хлађава.

65

Проширујемо

Рубрика **Упознајем друге културе** осмишљена је тако да ученици истражују различите уметничке изразе у другим културама и упознају разноврсна ликовна решења и традиције. На овај начин код ученика се подстиче радозналост и заинтересованост за другачије и удаљене културе, што доприноси и развоју толеранције. Тако уџбеник испуњава и своју васпитну улогу.

УПОЗНАЈЕМО ДРУГЕ КУЛТУРЕ

Примери који следе приказују јерменску цркву у Новом Саду, која је срушена 1963. године. Који све извори могу послужити за истраживање негог објекта из прошлости када он више не постоји? Шта мислиш, како је рушење овог споменика културе утицало на јединство различитих елемената градског језгра? Због чега су заштита и обнова споменика важне?

Минато Шербан, Јерменска црква
у Новом Саду, 1928.

Јермени су се настанили у Новом Саду 1739. године. Били су то углавном трговци и занатлије, који су се истичли својим пореклом, верским опредељењем, традицијом и знањем, који су се ипак и својим постојањем, Новим Саду постали снажан трговачко-економски центар. Захваљујући њиховој делатности, Нови Сад постаје значајан у Европи. У то време Јермени подижу свој -занатски центар Јерменске у држави Угарске у другој половини 18. века. У то време Јермени подижу свој први верски храм - Цркву Светог Гргура Просветитеља, која је срушена у бомбардовању града 1849. године. Црква је обновљена 1872. и све до друге половине 20. века чинила је јединствену целину са околним зградама и утицаја као препознатљиво обележје Новог Сада. Међутим, приликом изградње пројекта Булевар Маршала Тита, 1963. донето је одлука о њеном рушењу. Данас се на том месту налази Пуловова палата.

Упореди перспективу слике *Идило* с египатском зидном сликом. Како су приказани људске фигуре и дрвеће? Како су приказани травњак и базен?

Врт, фреска из Небамунове гробнице, 18. век пре н. е.

фотографији, а по чему се разликују? У оба примера пронађи утиске. Повежи исте скулптуре на слици и фотографији.

Париз, 1929. Лукембургски парк у Паризу

Шумановића (1896-1942). Информације о њему

Шума, Саво Шумановић, Шид.

УПОЗНАЈЕМО ДРУГЕ КУЛТУРЕ

Асирска уметност је најпознатија по ниским, благо изступљеним релефима. Релеф на овој слици у вертикалној перспективи приказује опсаду Лакша, другог по величини града у краљевству Јуда, које су Асирци напали због одбијања њиховог краља Езекије да плати данак асирском краљу Санхерибу.

Опсада Лакша, 701. година пре н. е.

Како су приказане пропорције људског тела у следећим примерима?

Бета Вукановић, Принцеза Комбаузен
Бета Вукановић, Дипломат Паскар Крстић, после 1920.
Бета Вукановић, Ала Борисављевић - Глиста, професор Универзитета, око 1910.

Карикатура је ликовни приказ настао претераним наглашавањем појединих карактерних и физичких особина ликов. Због тога њихове пропорције одступају од уобичајених пропорција.

О УМЕТНИКУ

Бета Вукановић (1872-1972) рођена је у Немачкој, а сликарско образовање стекла је у Минхену и Паризу. Њено право име било је Бабет Бахмајер. Са мужем Ристом Вукановићем, који је такође био сликар, доселила се у Београд, где је предавала у Уметничко-занатској школи. Учествовала је у оснивању првог уметничког удружења у Београду. Сматра се зачетницом уметничке карикатуре код нас. Аутор је око 500 карикатура које приказују познате личности из београдског културног и политичког живота - политичаре, министре, научнике, историчаре, уметне даме, сликаре, вајаре, књижевнике и др. - али тако да се њихове физичке и карактерне мане не тумаче као аномалије него као симпатичне неправилности.

У рубрици **О уметнику** ученици ће упознати бројне уметнике и сазнати о њиховом стваралаштву и погледу на свет.

У одељку **Сазнај више** ученици ће допунити своје знање додатним садржајима и занимљивостима користећи интернет.

О УМЕТНИКУ

Анри Мишо (1899-1984) је белгијски уметник који је додатој уметничкој пракси тек као шездесетогодишњак. Осим сликањем, бавио се и писањем. Припадао је правцу у апстрактној уметности, који се јавио у Европи након Другог светског рата под називом ташизам (франц. *tachisme* - мрља). Одликује га спонтано изражавање, без претходно утврђеног плана. Радови настају неконтролисаним капљењем и прскањем боје на подлогу, а потези четкице постају важно средство изражавања унутрашњих доживљаја, представљајући одговор на стање кризе после рата, као и стање отуђености и немоћи да се свет промени.

Прочитај Мишову песму *Пејзажи*. Какве пејзаже описује уметник? Због чега се он тако осећа? Уочи реч која се понавља. Шта се тиме постиже? О којој стилској фигури је реч? Како ти замишљаш пејзаж? Представи га у жељеном ритму цртежом, сликом, скулптуром и/или покретом.

Пејзажи сајкојни шти очажни.
Пејзажи не шопико Земље, колико живојаш.
Пејзажи Времена које шече шопико, сјоро нејомично а шопико као уназад.
Пејзажи шрња, шкидане живаца.
Пејзажи којима се шопико роне, нож, смех, бол, разгробље, конопац око шрпаша, мобилизација.
Пејзажи којима се зајујују крици.
Пејзажи, као чоршва шито се навличо шрнеко шпаве.

САЗНАЈ ВИШЕ

Ернст Чладни је немачки физичар с краја 18. и почетка 19. века, који је показао шта се дешава када звучни таласи пролазе кроз танку флексибилну плочу од метала посуту песком док се преко ње прелази гудалом. Његов изум познат је под називом Чладнијеве плоче.

Потражи на интернету снимак који приказује Чладнијеве плоче и објасни какав ритам стварају зрнца песака која се групишу на местима на плочи која се не померају. Упореди шта се дешава када се преко плоче на истом месту прелази гудалом брже и спорије.

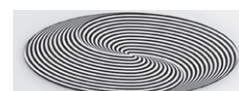
На који начин је уметница приказала кретање бициклисте?

Наталија Гончарова, Бициклизиста, 1913.

Статична дела могу само да сугеришу покрет (радна), односно кретање (низ покрета). Кретање приказано на слици разликује се од кретања у стварности, које подразумева промену положаја. Приказивањем различитих положаја кроз који пролази особа која вози бицикл на истој слици, уметница је успела да композицију учини динамичном.

У раду италијанске уметнице Марине Антонио, који се везује за уметнички правац оп-арт (енгл. *optical art* - оптичка уметност), створена је илузија кретања, тј. утисак да се ликовни елементи заиста крећу.

Марина Антонио, Елиптична динамика, 6201, 1969-2011.

Кретање скулптуре Лајмана Витакера није суштесна нити илузија кретања. Велика увуцајућа звезда се заиста покреће захваљујући струјању ваздуха.

Лајман Витакер, Велика увуцајућа звезда, 2006.

Анализирамо

Код ученика се подстиче активно учешће и критичко мишљење, а кроз заједничке активности ученици примењују научено, стичу нове вештине и заокружују ново градиво.

Алгоритми (грч. *allogoria* – сликовит говор) у ликовној уметности означава приказ неке апстрактне идеје путем живота, смрти, љубави, зависти, лепог, врлине помоћу нечега другог, што тек у процесу интерпретације добија дубље значење (нпр. жена с погледом преко очију означава правду). У средњем веку била је моћно средство изражавања религиозних идеја. Папа Хадријан I (772–795) сматрао је да се помоћу алгеорије „невидљиво може учинити видљивим“ г. да се употребом оног што је разумљиво могу приказати сложене идеје.

Упореди начине на које су уметници приказали алгеорију чупа вида.

Јан Бројгел Старији и Петер Паул Рубенс, *Бог*, 1617.

Рембрант, *Проговор монаха*, *Алгеорија вуга*, 1624–1625.

Која три животно доба представљају портрети на слици? Који од њих означава прошлост, који садашњост, а који будућност? С којим животинама стоје у пару? Како разумеш натпис на врху слике: *Разборитишћу је сећање на прошлост у садашњости како би се размишљало будућности*?

Тицијан, *Алгеорија муросић*, око 1550.

ВАН ОКВИРА

Објасни на примерима како је језичко-стилоско изражајно средство алгеорије.

Поруке се могу обликовати и бојама које имају различита значења у различитим културама или друштвеним и верским окружењима. Боје су део наше видљиве сакодишнице и помажу нам у распознавању. Помоћу њих исказујемо осећања, припадност некој групи, као и улогу у друштву. Боје су се у многим културама користиле за приказивање страна света, планета, божанстава и др. Чак и у животинском свету боје служе за комуникацију (нпр. упозорење, привлачење партнера).

УПОЗНАЈЕМО ДРУГЕ КУЛТУРЕ

У Римском царству пурпурна боја била је резервисана за краљеве, краљице и престолонаследнике. Само су они смели да носе огртаче у овој боји. Министри су имали само пурпурни обруб на одори, а сенатори пурпурне пруге. Диоклецијан је око 300. године пурпуром прогласио тајном, царскомоном и његову производњу преселио у Константинопол. У другом није дозвољено да се римском царству била је породица потписивао такође је морала.

ИСТРАЖИ ЗАНИМАЊА

Упореди два веб-сајта: недовољно добро изне институцију, компанија шалу? На који начин Веб-дизајнер креирајте да омогући кор употребу садржаја композицијом раз текста, слика, боја и Нев од вештина и јесу способност д и техничке вешт и познавање рад програмирања ит добро да зна и одговарајући п

Дизајнирањем различитих предмета за свакодневну употребу, превозних средстава профилу ученици упознају читав процес осмишљавања, од идеје до реализације, учешћу да свако решење учине функционалним.

Размисли о производу који би опакшао свакодневни живот и кретање људи

Најпријатнијом пропорцијом за људско око, која се види као идеална или божанска, сматра се златни пресека. **Златни пресека** представља такав однос између два дела где се мали део према већем делу односи као већи део према целини. Највише је цењен у архитектури античне Грчке.

Уочи златни пресека на примеру грчког Партенона. Објасни илустрацију.

ВАН ОКВИРА

Прикажи златни пресека тако што ћеш најпре конструисати правоугли троугао АВС, чија основница а и крај дужине а/2 захавају прав угао. Потом из тачке С у правоугли троугао конструисај луку полупречника а/2. Означе тачку Д место пресека на дужи АВ означе тачком S. Упореди у какавом односу SB стоји према AS, као и AS према АВ.

Ван оквира нуди различите задатке који ће ученицима помоћи да сагледају уметност и у другим предметима које обрађују у осмом разреду.

Ликовни студио налази се на крају сваке области и осмишљен је као пројектни задатак.

ЛИКОВНИ СТУДИО

Кроз заједнички рад у групама осмислите активности које ће допринети бољем разумевању, очувању и промоцији наслеђа вашег краја.

- 1. ГРУПА** – Направите изложбу о звуцима, мирисима и/или укусима који су карактеристични за крај у коме живите и који у вама буде успомене. То могу бити нпр. звуци црковног звона, сипањења низ степенице неке зграде, саобраћај испод моста, фонтане, мирис књига у библиотеци, мирис и укус неког локалног јела или намирнице, укус локалног меда и сл. Размислите о томе шта ћете изложити и на који начин. Можете нпр. приказати процес припреме неког јела, пустити снимак звука звона и друго.
- 2. ГРУПА** – Снимите неколико кратких видеа (нпр. у форми влога) којима ћете на занимљив начин вршачима приближити архитектуру свог краја. Како бисте припремили материјал на основу којег ћете написати сценарио, организујте посету музеју, архиву, библиотеци... Истражите литературу, погледајте фотографије, видео-снимке, слике и друга сведочанства прошлости. Интервјуишите стручњаке из области културе који вам могу помоћи да проширите своја знања.
- 3. ГРУПА** – Прикупите што више информација из различитих извора о томе како су се људи из вашег краја одевали у прошлости (нпр. од почетка 20. века до Првог светског рата). Реконструисате неке одевне комбинације од материјала за рециклажу. Организујте улични перформанс где ћете модним креацијама, стављајући се у улогу пролазника из прошлости, дочарати одређено време.
- 4. ГРУПА** – Оживите споменике који се налазе у вашем месту. Да бисте се уживели у њихову улогу, упознајте се с временом у ком су настали, њиховим ауторима и научницима, истражите како је проток времена на њих утицао, како су интерпретирани некада, а како данас. Размислите о томе шта ћете и на који начин причати и осмислите свој наступ (сценску шминку, костим, физичу).

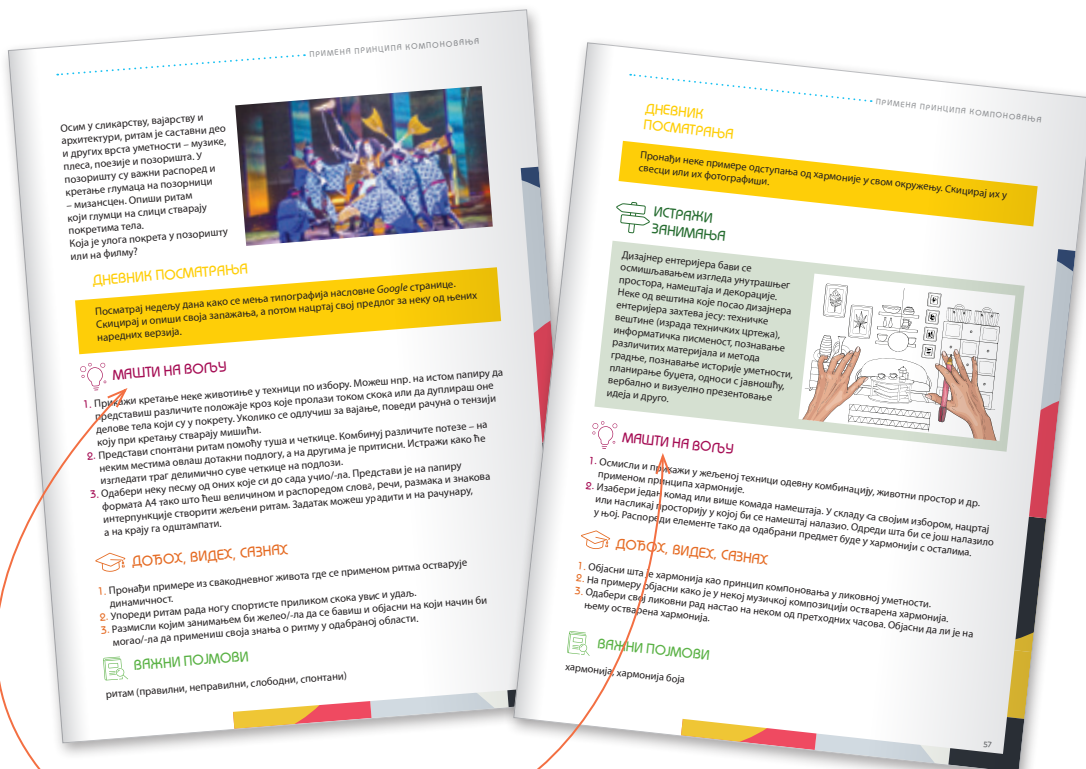
ЛИКОВНИ СТУДИО

Током оба полугодишта документујте, из своје перспективе и на различите начине (неки од начина предложени су у задацима за групе), важне тренутке који су вам се десили у осмом разреду. На крају школске године организујте изложбу на којој ћете представити своје радове.

- 1. ГРУПА** – Сакупљајте одељенске „бисере“ с часова. Одаберите најбоље и прикажите их на плакатима или мајцама које ћете носити последњег дана школе.
- 2. ГРУПА** – Водите визуелни дневник. Уз помоћ наставника информатике покрените блог на ком ћете свакодневно качити фотографију која приказује неки тренутак из школског живота и причу која је прати. Визуелни дневник можете водити и на други начин – описујући илустрацијом догађаје који су обележили осми разред. Колажирањем радова који су том приликом настали направите стрип.
- 3. ГРУПА** – Током године фотографишите моменте који су обележили осми разред, а представљају апстрактне идеје попут другарства, љубави, храбрости, знања, као и друге позитивне вредности за које сматрате да их треба неговати у школи.
- 4. ГРУПА** – Прикажите неке занимљиве догађаје из школског живота помоћу уметничких дела. За сваки догађај одаберите једно уметничко дело и осмислите маштовит коментар у форми дијалога или монолога како бисте комбинацијом слике и текста компоновали нову целину и интерпретирали своје школске дане уз помоћ уметности.

Проверавамо

Пружамо ученицима разноврсне активности којима ће проверавати и примењивати новостечена знања и вештине.

Машти на вољу садржи задатке који подстичу креативност и стваралаштво код ученика.

Дођох, видех, сазнах – питања и задаци за проверу и утврђивање знања на крају сваке лекције.

Важни појмови – провера кључних појмова у лекцији.

ЗА НАСТАВНИКЕ

- Уџбеник
- Приручник за наставнике
- Педагошки дневник
- Плакат за учионицу

Приликом писања уџбеника **Ликовна култура 8** следили смо своју мисију да сваком наставнику пружимо квалитетне додатне материјале, који ће пре свега бити практични и подстаћи иновативност у настави, али и креативно стваралаштво код ученика.

ПРИНЦИПИ КОМПОНОВАЊА

су правила по којима се ликовни елементи распоређују унутар композиције.

РИТАМ

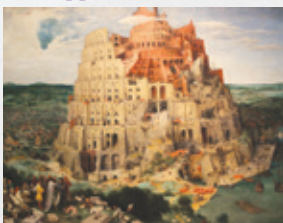
Часопис „Дада танк“ из 1922. године

КОНТРАСТ

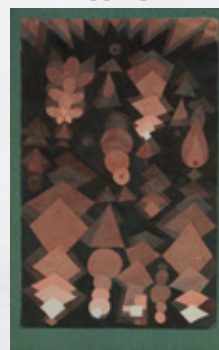
Новак Радонић, „Смрт цара Уроша“, око 1857.

ДОМИНАНТА

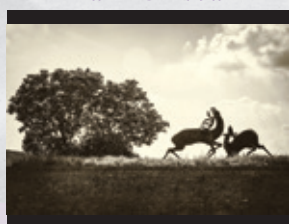
Питер Бругел Старији, „Вавилонска кула“, 1563.

ГРАДАЦИЈА

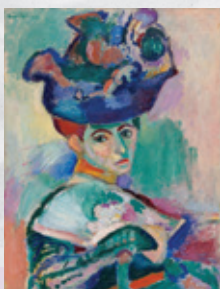
Паул Кле, „Означено вође“, 1921.

РАВНОТЕЖА

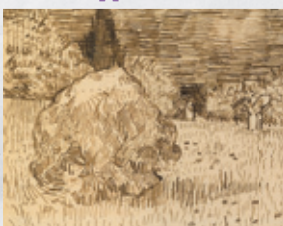
Јован Солдатовић, „Борба јелена“, 1965.

ХАРМОНИЈА

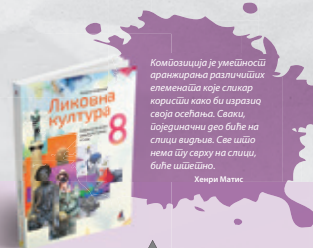

Анри Матис, „Жена са шеширом“, 1905.

ЈЕДИНСТВО

Винсент ван Гог, „Јани врт у Арну“, 1888.

Композиција је уметнички
аранжман различитих
елемената које сликар
користи како би изразио
своја осећања. Сваки,
појединачни део биће на
слици више или мање
важан. Све што
има дају своју на слици,
биће издвојено.
Хенри Матис

ЛИКОВНА КУЛТУРА 8

**ВУЛКАН
ЗНАЊЕ**
ЗА НАЈБОЉЕ ОБРАЗОВАЊЕ
www.vulkanznanje.rs

Приручник у електронском облику садржи:

- предлоге **годишњег плана и месечних планова** рада наставника;
- предлоге **дневних припрема за час**, по образцу ЗУОВ-а.

ПЕДАГОШКИ ДНЕВНИК
ЗА НАСТАВНИКЕ 2026/2027.

Посвећени смо иновативном, персонализованом, инклузивном образовању и друштвено одговорни за стварање боље будућности.

- **Савремени уџбеници** – занимљиви примери заинтересоваће ученике за активно учествовање на часу
- **Корисни наставни материјали** – унапредите и олакшајте свој посао
- **Препоруке наших корисника** – сазнајте зашто су задовољни
- **Поуздани партнер** – испорука свих уџбеника и додатних материјала на време
- **Вулкан знање** – највећи домаћи издавач уџбеника за основну школу

Увек вам стојимо на располагању, за све додатне информације.

Вулкан знање

Господара Вучића 245 б
11000 Београд

011/74-56-025

office@vulkanznanje.rs

www.vulkanznanje.rs

vulkanznanje

@vulkan_znanje